

D. L. J. VITOROVIČ:

„Za učiteljski sindikat.“

(Beograd — Štamparija „Tucović“, Makenzijeva 3 — velja 5 Din.)

Na letošnjem Učit. kongresu in na skupščini UJU v Beogradu, je gori označeni tovariš razpečaval svojo omenjeno brošurico. Kdor je le malo pogledal v to brošuro, je lahko takoj uvidel vso mišnost naših stanovskih zborovanj.

Razveseljeno dejstvo na letošnjem glavnem zborovanju v Beogradu je bilo, da polagoma učitelstvo uvideva vso laži-lubežen političnih strank do našega stanu. Učitelstvo polagoma zapušča mentaliteto, da nas morejo rešiti le politične stranke. Stanovska zavest prihaja na dan! In temu se ni čuditi! Vsa pazno motreči učitelji — učiteljica — je lahko v teku nekaj let čutili, da nas mečejo politične stranke iz enega kota v drugi. Naša žalost postaja zato čedalje bolj neelastična in članstva se oprijemlje stanovska brezbriznost. Znak temu žalostnemu stanju so učiteljski klubi raznih strank.

Ta proces pa je bil potreben. Zgodovina ne pozna nikakih skokov in vse mora iti evolucionističnim putem. Brošura tovariša Vitoroviča je korak naprej. Ona nas pouči, kje tičimo kam bomo zšli, ako ostanemo pri sedanjem našem gibanju in kaj lahko dosežemo, ako smo strnjeni vsi delavci: manualni in intelektualni — v eno močno falango.

Že samo kazalo svedoči, da je tovariš Vitorovič natančno predelal vse pango socialnega študija ter da ima bistre oči za opazovanje.

Brošura je razdeljena na 8 poglavij. Preidim k vsebini posameznih poglavij.

I. V predgovoru jasno slika naše sedanje žalostno stanje, ko smo postali vsled svojega neokretnega delovanja v javnosti popolnoma odvisni od političnih strank.

II. UČITELJSKO SOCIALNO VPRAŠANJE.

V službi kapitala je vse: tisk šola, cerkev. In kdo je ponajveč temu kriv? Učitelj! On bi moral ljudstvu predložiti vso današnjo lažidemokracijo. Toda za tako delo nismo usposobljeni. Smo še nestvor, polni lenih fraz in sami sebe povišujemo. Učiteljeva življenska nezmogljivost se na takoj pokaže: primejo ga v svoje trdne pesti vsi vladodržci in on pade.

III. ŠOLA V DANAŠNJI DRUŽBI.

Za šolo se naimani izda in preprosti človek stane državo naimani čeravno je on največji davkoplačevalec. V današnji šoli in po sedanjem učnem sistemu se odgaiajo le poslušni podaniki na eni strani, na drugi pa brezobzirni izkoriščevalci naroda. Ves šolski sistem je napačen. Današnji vladodržci rabijo le poslušno učitelstvo.

IV. UDRUŽENJE ALI SINDIKAT?

Učitelstvo ni duhovno prerajeno. Naše pravo Udrženje bi se moralo boriti samo za učiteljske interese. Vse spomenice, vsi predloži polnijo le arhiv ministristva prosvete. Postali smo kot državni uradniki odvisni od vladajočih

stranke. Proti temu moramo javno protestirati! Dovolj smo že slabo plačani in tlačni nas nestalnost v službi itd. Kot državljani na ne moremo služiti državi in strankam. Vsi delavci — manualni in intelektualni — imajo isti zahtev: boriti se proti izkoriščevalcem v skupnem boju. Pravo naše mesto je torej le v sindikatu.

V. KAKŠEN SINDIKAT?

Ker smo vsi delavci, kateri prodajamo svoje moči in sicer eni državi, drugi pa tovarnarju, zato je naš spás v kolektivnem boju v razredni borbi. Vsi člani se borijo za dobrobit vseh! To je civilizatorična moč!

Francoski učitelji imajo že svoj sindikat. Ko je bil objavljen njih manifest, je izrekel v zbornici tedanjih ministrstev Briand sledeče besede: »Pred takim stanjem stvari nič več ne pomagajo ne pretnje ne preganjanja!«

V inozemstvu je že polno učiteljskih sindikatov. Sindikat je šola energije in iniciative. V sindikatu je vsak član — učitelj ali učiteljica — le človek, kateremu se ne more ničesar predbacivati.

VI. UČITELJSKI SINDIKAT IN POLITIKA

Tu razpravlja o treh možnostih: a) politična nevtralnost; b) politični dogmatizem; c) svoboda mišljenja. In pride do zaključka, da prave politike, to se pravi one politike, ki znači obenem delovanje sindikata ne moremo negrešati v sindikatu. Politični dogmatizem, t. i. sedanje politično partizanstvo pa je nemogoče v sindikatu. V njem vlada prostost mišljenja!

VII. UČITELJSKI SINDIKAT IN ŠTRAJK.

Ta točka je pa najhujša! In vendar jo je tovariš prav dobro pogodil na podlagi vsestranskih globokih razmišljanj. On trdi, da so štrajki tudi v naših vrstah nujno potrebni, ako hočemo zadobiti svoje gažene pravice in če hočemo spraviti šolo na oni nivo, kateri ji pripada. Da pa more uspeti naš štrajk, je potrebna naša solidarnost s kmetom in delavcem. Ni pa misliti, da je štrajk bistvena lastnost sindikata. On je le ultima ratio! Štrajki so že bili, ko še ni bilo sluha io sindikatih.

VIII. ZAHTEVE SEDANJOSTI

V tem odstavku nam predločuje dolžnosti posameznih članov v Učiteljskem sindikatu. Resume pa je: učitelstvo bi samega sebe spravilo na višino, na prostor, ki mu pripada v človeški družbi. Dosegli bi ono, za kar se že leta in leta borimo in sicer v stanovskem šolskem in socialnem oziru.

Kakor rečeno: brošurico tonlo priporočam vsemu učitelstvu, in sicer le v informativnost, ne da bi hotel s tem reči, da se naj že opiramo nove forme. Tok časa nas bo že še do tega prisilil.

Kmet Herman.

tu posebej ne razkrivam, ker so razvidne iz mojih pod točko 2./č navedenih predlogov.

V svojem prvem tozadevnem članku sem sicer stavil ob sklepu kratek predlog ter pričakoval, da se kdo od tovarišev oglasi z drugimi številnejšimi in podrobnejšimi predlogi ali smernicami, iz kojih bi bil razviden način in taktika naše borbe proti omenjenim krivicam. Ker ni takih predlogov na eni in radi nujnosti ter važnosti te zadeve na drugi strani si dovoljujem predlagati, da obsegaj naša borba sledeče točke:

1. Sleherno učiteljsko društvo naj pri svojem prvem zborovanju obravnava krivične posledice zadevnih določil cionovnega zakona ter sklene in odpošlje primerno in energično resolucijo na pov. UJU v Ljubljani.

2. Glavne štiri naše tozadevne zahteve naj vsaj bodo:

a) K vojakom potrjeni učitelj ter soloh državni uslužbenec ostanu v svoji službi z vsemi pravicami do vpoklica v kadroško službo; zato je pri 21 ali več let starih državnih uslužbencih, ki so bili potrjeni v vojakom iste v dobi od vojaške potrditve do vojaškega vpoklica smatrati za vojaško oproščene (kot je v enem slučaju s posebnim potrdilom že to dobo tako poimenovala komanda marib. vojnog. okruža!).

b) Šolske oblasti oziroma prosvetno ministristvo naj stoji v stik z vojni ministristvom, da se vojaški vpoklici učiteljev-vojaških novincev odrede ob kakem gotovem času, mislim z dnem 1. avgusta vsakega leta. Bilo bi to v korist šole ki do začetka šolskega leta se lahko oravčasno dobi nadomestno učno moč, pa tudi v korist vojakov, ki bi tako imel en mesec počitniškega oddiha.

c) Vpoklicanci ima ostati njegovo službeno mesto rezervirano za vso dobo njegove kadrske službe, da isto lahko brez vsake posebnosti prosi na odsluženju vojaške službe takoj znopet nastopi.

č) Člen 119. čin. zakona naj se izopremeni v toliko, da določila istega veljajo ne le za čas ki ga uslužbenec prebije na vojaških vajah in v službi med vojno, marveč tudi za čas ki ga usluž-

benec prebije v aktivni vojaški službi. Kadroški rok se mu naj torej šteje v službeno dobo za pokojnino in za nanredovanje ter naj ima tudi v tem času pravice do civilnih prejemkov, oziroma (poslednjič kot častnik) pravica do večjih prejemkov. Kaiti: Ali je morda kot vojak v drugi in ne državni službi? Ali je kazenska posledica, postati in biti vojak? Priznavajo se mu te pravice pač ob vojaških vajah, ne pa v kadroški službi — čudno, ali to v aktivni službi druge vrste vojak kakor ob vojaških vajah?

3. Pov. UJU v Ljubljani naj za to zadevo zainteresira vsa ostala poverilništva, da ista čimprej podvzamejo slične korake zlasti pa naj centrala UJU v Beogradu takoj prične in ne odneha z umestnimi intervencijami v tej zadevi!

4. Čimno in delujmo, da se ta sprememba določil cionovniškega zakona v kolikor se tiče učitelstva, sigurno umeša v sedanjí projekt šolskega zakona!

5. Naša stanovska organizacija naj gleda rešitve teh vprašanj stoji takoj v stik z vsemi stanovskimi organizacijami vseh državnih nameščencev, kajti brez izjeme vsi smo prizadeti s krutimi določili čl. 4 toč. 5. in čl. 119. čin. zakona: potem bo naš glas močnejši in upajmo, izdatnejši!

Kenčno pričomnim, da nas tako in slične krivice, taki naravnostni bodi ali v naš emotni, socialni in pravni život ne le uče, ne le kličejo, marveč prav pozivajo in silijo k dvojni, mnini, neizpodbitni potrebi namreč.

1. Naša organizacija bodi strogo stanovsko-strokovna v njej pa mora biti včlanjen ter dobro došel vsak tovariš, vsaka tovarišica! Iste redke radosti, iste gosteje bolesti zato pa tudi vsi in vse pod eno in isto stanovsko zavetišče in svetišče!

2. Naša organizacija deluj na stalni stik in zvezo z vsemi stanovskimi organizacijami ostalih državnih uslužbencev, s katerimi hočemo in moramo prekosleji zgraditi in tvoriti veliko, skupno

»UNIO VSEH DRŽAVNIH NAMEŠČENCEV!«

Usoda primorskih šol in učiteljstva.

rodja iz službe v smislu zakona od 24. decembra l. 1925. št. 2300.

Dovoljujem Vam rok petnaistih dni od dneva preliema tega dopisa, da predložite morebitne popravilne, ki morajo biti pismene in naslovljene na mojo kabinetno pisarno. Minister Fedele.

S takimi pavšalnimi obdolitvami slavi fašizem svoje orgie.

In pri nas ga ni, ki bi v parlamentu primerno osvetlil način laškega postopanja z našimi ljudmi. Pač pa se dobe ljudje ki zabrusijo učiteljem — ki prihajajo kot prenanci, prosit za službo — v obraz: »Ja zakaj pa niste bili pridni tam doli, da Vas ne bi stran podili!« Z drugimi besedami: »Zakaj ne postanete, fašisti, da nam bo boljše, da nam ne bo tako tesno!«

A »edinstva« so nas seveda polna usta!

Splošne vesti.

ODKRITA TOVARIŠKA BESEDA.

K članku »Brez zamere« v 8. številki »Učit. Tov.« le kratek odgovor kot zakovor. Dasi ima tov. Lažovic v marsičem prav, vendar je udaril s svojim dopisom v vodo. Slabih učnih uspehov ter zastoja kulturnega dela izven šole le mladim učiteljem pripisovati, zato ker gredo v prostih dneh morebiti v Ljubljano je absolutno strankarsko in nedosežno.

O slabih učnih uspehih današnje šole je lahko slišati tudi izven ljubljanskih vlakov in v resnici ho pritril vsak odkrit starejši tovariš, da se danes malo prečešče naletijo na nedostatke kakršnih pač človek pred 15 20 leti ni zlahka našel. Kie tiče temu vzrok! O tem bi se dalo mnogo govoriti. Nikakor pa ni to patent najmlajšega učiteljstva, dasi rad priznam, da se pokažejo nedostatki učnih uspehov pri novincih češče kot pri starejšem učiteljstvu.

Predvsem gre strogo ločiti šolsko delo in izvenšolsko delo. Dandanes smo te pojme tako zjednačili, da se skoraj ta ali oni ne spozna kje naj izvrši svojo poklicno nalogo prav gotovo pa se izvenšolsko delo tako naplaša in hvalisa po listih, da pridejo »na solnce« mnogokrat »kulturni delavci« ki so bodisi v resnici izven šole marljivo in

uspešno delovali, bodisi da le uspeh umetno fingirali v šoli na mlo rečeno pešali. Nai se vsak odkrito vpraša: Se li ne skriva za tem noveličnim kulturnim delom premožokrat nesolidnost v šoli? — Učitelj je v prvi vrsti poklican ter z dekretom nastavljen za šolo in šolsko delo: on je vzgojitelj mladine. Natančno ima predpisan smoter, za kojega dosego je vsem nadrejenim činiteljem odgovoren. Vse drugo kar je več dela izven šole, da je res tuhatam socialna potreba in vroča želja občinstva in učiteljske uprave same. Nikogar se pa ne more siliti ocenjevati učitelja morebiti zvoli iz tega vidika.

Za izvenšolsko kulturno delo na je treba prvič: zaupanja ljudstva, učiteljeve zmožnosti in spretnosti ter seveda prostodušne dobre volje. Kdor noče sam delati gotovo ne bo dosegel ničesar, ako se ga k temu sili.

Mlad učitelj-začetnik nima niti zadostnega zaupanja niti zadostne sociološke naobrazbe in spretnosti da bi uspešno nastopal v raznih kulturnih društvi. Še manj pa mad ljudstvom kot takim, ker je pač zaenkrat še v vsakem oziru premlad. Pri prvem koraku ki ga utegne nerodno zastaviti, si bo zlomil nogo in zobe, ker ima pač vsako kulturno društvo svoje politično ozadje. Prav

MIRKO VAUDA:

Krivice učiteljem-vojakom — in naša borba proti njim.

Kako se bomo borili proti? — V stanovskem edinstvu je moč. — Šolski zakon in učitelji-vojaki.

Moj kratek članek o »Krivicah učiteljem, potrjenim k vojakom« priobčen v 5. številki »Učit. Tovariša« je vendar našel odziva, prizval javno ogroženje oziroma še razgalitev nadaljnjih krivičnih posledic vojaške potrditve učiteljev. Tovariš A. L., katerega bi v svrhu pismenega stika za medsebojno izmenjavo mnenja o naši taktiki v takih in sličnih krivičnih slučajih — želel poznati s polnim imenom, je v 7. številki »Učit. Tovariša« kratko a jedrnatost razkril tudi krivice učiteljem-vojakom po odsluženju kadrskega roka. Slika krivičnih posledic člana 4. točke 5. čin. zakona bi bila s tem precej popolna a s tem še zadeva za nas tovariše za nas vse državne nameščence nikakor ni končana. Prava protiborba niti polovično pričeta. Pričakovalec sem, da pride po mojem članku kak tovariš s podobnimi predlogi, kako organiziramo in mobiliziramo vsa naša razpoložljiva sredstva v in izven naše stanovske organizacije za odstranitev

ali za enkrat vsaj v omilitve te krute določbe čin. zakona.

Tovariš A. L. je svoj zadevni članek sklenil z besedami: »Imeite sočutje s krivice trpečimi učitelji-vojaki in jim pomagajte!« To je vsekakor prav len apel ki naide sočutje pač pri vseh tovariših in sploh državnih činovnikih pri drugih merodajnih faktorih pa taki zgolj apeli saj nas tako uče prebrivka izkušnje, zaležejo prav malo, večinoma sploh nič. Treba je, da preidemo do pozitivnega dela, treba je da vsotidmo v aktivno borbo proti tem krivicam in sicer, kot sem že omenil:

Organiziramo in mobiliziramo vsa razpoložljiva sredstva v naši in izven naše Stanovske organizacije vsaj za orvohibno ublažitev in nato čimprejšnj, končno odstranitev zakonskih določb glede krivičnih posledic pred nastopom, v času in po času odsluženja vojaškega roka učiteljev ter sploh državnih nameščencev. Na novo torej omenjam krivice v času aktivne vojaške službe, ki jih pa